Turkish Studies - *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*
Volume 8/7 Summer 2013, p. 323-354, ANKARA-TURKEY

KONYA İLİ BEYŞEHİR İLÇESİ FASILLAR KÖYÜ MEZAR TAŞLARI*

*Hüseyin MUSMAL***

*Mustafa ÇETİNASLAN****

ÖZET

Konya İli Beyşehir İlçesi Fasıllar Köyü Mezarlığı'nda bulunan Osmanlı dönemine ait mezar taşları bu çalışmanın inceleme konusunu oluşturmaktadır. Çalışmamızda Fasıllar Köyü mezarlığında tespit edilen Arap harfleri ile Osmanlı Türkçesi kullanılarak yazılmış 28 baş taşı ve 19 ayak taşı, tarih ve sanat tarihi ölçütlerine göre incelenmektedir. Çalışmada her bir mezar taşı ayrı ayrı ele alınmış ve bu taşlar üzerinden genel bir değerlendirme yapılmıştır. Ancak çalışmamızın metin bölümü oluşturulurken, öncelikle genel değerlendirmeye yer verilmiş ve incelenen mezar taşları çalışmanın sonunda katalog halinde tek tek ele alınmıştır.

Fasıllar Köyü, Konya ili Beyşehir ilçesine bağlı kayalıklardan oluşan iki büyük tepenin eteğinde kuruludur. Fasıllar Köyü'nün de içinde bulunduğu bölge, Hitit İmparatorluğu Dönemi'nde büyük bir öneme sahiptir. Hititler Devrine ait, arkeoloji ve tarih dünyasının yakından tanıdığı *Fasıllar Anıtı* ve bölgeyle ilgili araştırmalar yörenin bu özelliğini fazlasıyla ortaya koymaktadır. Yörenin işlenmeye uygun taş malzeme kaynaklarına sahip olması taş işçiliği konusunda bir gelenek oluşturulmasına neden olmuştur. Çalışmada ele alınan mezar taşlarının nitelik, nicelik, çeşit ve özellikleri incelendiğinde Fasıllar Köyü ahalisinin bu geleneği 20. yüzyıl süresince de sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Ayrıca mezar taşlarının biçim ve süsleme özellikleri ile metinlerde kullanılan ifade ve kalıplar bölgede yaşayanların sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan diğer yerleşim birimlerine göre ayırıcı vasıflara sahip olduklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Konya, Beyşehir, Fasıllar, Osmanlı, Mezar Taşları

---

* **Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.**

** Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, El-mek: hmusmal@hotmail.com

*** Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, El-mek: mcetinaslan@selcuk.edu.tr

TOMBSTONES OF VILLAGE FASILLAR IN DISTRICT BEYŞEHİR OF KONYA CITY

ABSTRACT

This study consist of tombstones which are from ottoman era in the graveyard of Fasillar village in district beyşehir of konya. In this study 28 headstones and 19 footstones which were written by ottoman turkish with arabic letter were ascertained and analized in terms of historical and art history. In this study all tombstones have been discussed separetely and a general evaluationhas been done via these tombstone. But while we were writting the text part, firstly we made a general evaluation and at the end of this study tombstones that were investigated, handled individually (one by one) as a catalogue. Village fasillar which is bounded up Beyşehir district of konya was established two great hills that consist of rock. The region in which included Fasillar falso, had a great importance in Hittite Empire era. Fasillar Monument which belongs to Hittite era and was known by historian and archaeologist, and researching seval speciality of this region. Having the processable stone resources of the region provideed to occour a custom on stonework. When the qualities, quantities, types and features are investigated, it iş understood that inhabitants of village Fasillar sustainedthis custom throughout 20th century. The shapes and ornamentations of tombstones, and expressions and templates show that inhabitants have different ial skils from other settlements as social economical and cultural.

Key Words: Konya, Beyşehir, Fasıllar, Ottoman, Tombstones

Giriş

Fasıllar Köyü, Beyşehir'in 18 km güney doğusunda, Konya ili Beyşehir ilçesine bağlı kayalıklardan oluşan iki büyük tepenin eteğinde kurulu bir köydür. Fasıllar Köyü'nün 2000 yılı sayımına göre nüfusu 320'dir. 2012 yılı Aralık ayı adrese dayalı kayıt sistemi verilerine göre; köyde 109 erkek, 109 kadın olmak üzere toplam 218 kişi yaşamaktadır[1].

Fasıllar Köyü'nün de içinde bulunduğu Beyşehir Gölü Havzası, Hitit İmparatorluğu Dönemi'nde büyük bir öneme sahiptir. Bölge, Hititler Devrine ait, arkeoloji ve tarih dünyasının yakından tanıdığı Eflatun Pınar ve Fasıllar adıyla anılan iki önemli anıtı asırlardır muhafaza etmektedir[2]. Nitekim bazı araştırmacılara göre, bu anıtlar sebebiyle Beyşehir ve çevresi, 19. yüzyılın ortasından itibaren gittikçe ün kazanmaya başlamıştır[3].

Beyşehir ve çevresinin uzun bir süre Bizans hâkimiyetinde kalmış olduğu, Türklerin Beyşehir bölgesinde görülmelerinin 11 yüzyılın sonlarına rastladığı bilinmektedir. Büyük Selçuklu

[1] 1935 yılında yayınladığı eserinde Gaffar Totaysalgır, Fasıllar Köyü hakkında özetle şu bilgileri vermektedir. "*Köy, Konya Beyşehir İlçesine bağlı 80 evli bir köydür. Beyşehir'in 17 km doğusunda bulunur. Köyün doğusunda Yaylasun Köyü, batısında Beyşehir ve su kanalı, kuzeyinde Böğürme Dağı vardır. Halkı çiftçilik ile geçinir, buğday, arpa, çavdar ve afyon ekerler. Bağcılığa eskiden beri meraklıdırlar. İyi bağcılık bilir, iyi üzüm yetiştirirler. Hayvancılıkta koyun, tiftik, at, eşek, inek yetiştirir, iyi ata binerlerdi*" (Totaysalgır, 1935: 44).

[2] Bkz. Naumann, 1998: 451-452, Ayrıca bir sonraki dipnottaki literatüre de bakınız.

[3] Arık, 1956: 12; Konyalı, 1991: 330-343; Demicioğlu-İnalcık, 1947: 173.

Sultanı Alparslan'ın Emirleri, 1067 yılında Konya Kenti'ne ulaşmıştır[4]. Uzun bir süre Selçuklu hakimiyetinde kalan bölge, Selçukluların otoritesini kaybettiği dönemlerde Eşrefoğulları'nın kontrolüne geçmiştir. Eşrefoğulları, ilk merkez olarak Fasıllar'a çok yakın olan Gorgorum (Gökçimen) şehrini seçmiştir[5]. Eşrefoğulları'ndan sonra bölgede Hamitoğulları ve Karamanoğulları'nın hâkim olduğu bilinmektedir. Uzun bir süre Karamanoğulları ile Osmanlılar arasında el değiştiren bölge, Fatih Sultan Mehmet'in Karaman iline yürüyüp Konya ve Gevele Kalesini 1467 yılında zapt etmesi üzerine kesin olarak Osmanlı hâkimiyetine girmiştir[6].

Fasıllar Köyü, Osmanlı Döneminde Beyşehir Kazası'na bağlı Göçü Nahiye'sinin merkezi haline getirilmiştir. Nahiye merkezi Sultan 2. Bayezid döneminde 32 haneden oluşmaktaydı[7]. Göçü Nahiyesi daha sonraki dönemlerde Beyşehir Sancağı'na bağlı bir kaza statüsüne sahip olmuştur. Tanzimat'ın ilan edildiği dönemdeki idari düzene göre Göçü Kazası'na bağlı 18 köy bulunmaktadır. Kaza merkezi olan Fasıllar Köyü bu tarihte 47 hanedir[8]. 1844 yılında Beyşehir'in sancaklık statüsünün sona ermesiyle birlikte, Göçü kazası Kıreli, Yenişar ve Kaşaklı kazaları ile birlikte Konya Sancağı'na bağlanmışsa da, bu kazalar bir süre sonra Beyşehir Kazası'na ilhak edilmiştir.

Eskiçağlardan itibaren çevresindeki yerleşimlere göre önemli bir yerleşim birimi olan Fasıllar, Osmanlı döneminde bir kaza merkezi olmasına rağmen, ana yol üzerinde bulunmaması sebebiyle şehirleşme adına kayda değer bir gelişme göstereememiştir. Ancak köy mezarlığında bulunan ve bu çalışmada ele alınan mezar taşlarının nitelik, nicelik, çeşit ve özellikleri, Fasıllar'ın 19. yüzyılda da önemli bir yerleşim merkezi olduğunu ortaya koymaktadır.

Fasıllar Köyü mezarlığında tespit edilen Arap harfleri ile Osmanlı Türkçesi kullanılarak yazılmış 28 baş taşı ve 19 ayak taşı, tarih ve sanat tarihi ölçütlerine göre incelenecektir. Çalışmada her bir mezar taşı ayrı ayrı incelerek, genel bir değerlendirme yapılmıştır[9]. Ancak çalışmamızın metin bölümü oluşturulurken, öncelikle genel değerlendirmeye yer verilmiş ve incelenen mezar taşları çalışmanın sonunda katalog halinde tek tek ele alınmıştır.

Değerlendirme

Fasıllar Köyü mezarlığında yaptığımız incelemede, 19. yüzyılın bütününü içine alan ve 20. yüzyılın ilk yıllarına uzanan zaman sürecine tarihlenen 28 adet mezar tespit edilmiştir (1-3. Fotoğraf). Beyşehir tarihi ile ilgili araştırma yapan İbrahim Hakkı Konyalı, Fasıllar Köyü mezarlığında da bir inceleme yapmıştır. Konyalı, 1960'lı yıllarda yaptığı incelemelerde, 19. yüzyılda aynı yılın aynı gününde ölmüş birçok kimsenin mezarına rastladığını belirtmektedir[10]. Ona göre bu kişiler toplu bir kavgada ya da bir salgında ölmüş olmalıdırlar. Konyalı aynı gün ölen insanlardan bahsetmesine rağmen, eserinde bu kişilerin isimlerini ve ölüm tarihlerini vermemiştir. Çalışmasında isim ve ölüm tarihlerine yer verdiği sadece 9 kişi bulunmaktadır[11].

---

[4] Turan, 1993: 1-44; Yinanç, 1944: 19-85.
[5] Uzunçarşılı,1988: 58.
[6] Mehmet Neşri, 1995: 771-777; Aşıkpaşazade, 1985: 169-171.
[7] Konyalı, 1991: 325.
[8] Kazaya bağlı diğer köyler sırasıyla A. Homa Köyü 79, Afşar Köyü 89, Bükce Köyü 8, Çavuş Köyü 30, Çiçekler Köyü 43, Hasanşeyh Köyü 49, Hüseyinler Köyü 39, Karacaviran Köyü 26, Karahisar Köyü 121, Kızılca Köyü 9, Kuzlu Köyü 22, Ovacık Köyü 7, Rumdiğin Köyü 28, Saraycık Köyü 7, Y. Homa Köyü 19, Yatağan Köyü 21, Yaylasun Köyü 42 hanedir (Muşmal, 2005: 347).
[9] Çalışmanın hazırlanması sırasında yaptığımız saha çalışmasında ve mezar taşlarının okunmasındaki katkıları nedeniyle Yard. Doç. Dr. İbrahim Kunt, Arş. Gör. Ali Rıza Soyucak, Arş. Gör. Rıza Özbölük ve doktora öğrencisi Hashim Jasim Mohammed Toonji ve yüksek lisans öğrencisi Mehmet Bayrak'a teşekkür ederiz.
[10] Konyalı, 1991: 329.
[11] Bu kişilerin isimleri ve ölüm tarihleri şu şekildedir: *Ömer Ağa 1259, Konyalı Bakırcı Hacı Nuh 1293, Sabur Efendi 1229, Mahmud Efendi 1229, Osman 1229, Ahmed 1 Muharrem 1235, Emin Efendi 5 Muharrem 1265, Lokman Ağa, 13*

Saha incelememiz sırasında Konyalı'nın ismini verdiği 9 kişiden 7'sinin mezar taşına ulaşılmıştır. Ancak H. 1259 / M. 1843-44 yılında öldüğünü belirttiği Ömer Ağa ve H. 1229 / M. 1813-14 yılında vefat ettiğini ifade ettiği Sabur Efendi'nin mezar taşlarına ulaşılamamıştır. Bu kişilerin mezar taşlarının Konyalı'nın ziyaret ettiği 1960'lı yıllardan günümüze kadar olan süreçte zarar gördüğü söylenebilir. Bizim yaptığımız incelemede, Fasıllar Köyü mezarlığında 28 mezar tespit edilmiştir. Konyalı Fasıllar'da yaptığı incelemeler sırasında Cami önünde yarısı kırılmış bir mezar taşından da bahsetmektedir. H. 1201 Zilhicce ayında (M. Eylül-Ekim 1787) ölen Cami imamı Fasıllarlı Mehmed Efendi'ye ait olduğunu söylediği bu mezar taşına da ulaşılmamıştır. Beyşehir'le ilgili eserinde Fasıllar'daki mezar taşlarının çeşit ve özellikleri ile okunuşları hakkında bilgi vermeyen Konyalı'nın mezarlıkta yüzeysel bir inceleme yaptığı düşünülebilir. Beyşehir merkezdeki mezar taşları hakkında detaylı bilgi verdiği, hatta pek çoğunun özellikleri ve okunuşları hakkında sayfalarca bilgi aktardığı halde Fasıllar Mezarlığı hakkında birkaç satır bilgi ile yetinmesi de bu kanaatimizi güçlendirmektedir. Bir başka ihtimal ise mezarlıktaki incelemelerini sonraki bir tarihe ertelediği, ancak buna fırsat bulamadığı şeklindedir.

Aşağıda saha incelemesinde tespit ettiğimiz mezarlar ve mezar taşları, tip, biçim, başlık özellikleri, süsleme ve yazı özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

1. Mezar Tipleri: Fasıllar Mezarlığında tespit edilen Osmanlı Türkçesi ile Arap harfli olarak yazılmış mezar taşına sahip 28 mezar yapısından 1'i kapak taşlı mezar (1), 2'si toprak mezar (2, 12), diğerleri ise çerçeveli mezardır[12]. Mevcut veriler ışığında Anadolu'da en yaygın mezar tipi toprak mezar olmakla birlikte Fasıllar'da çerçeveli mezarların öne çıkmasının sebebi, yörenin sahip olduğu taş ocakları olmalıdır[13].

2. Mezar Taşı Tipleri: Mezar taşları ile ilgili olarak çeşitli tipoloji denemeleri yapılmıştır[14]. Biz bu yayında Halit Çal'ın ilk kez Göynük[15] mezar taşları çalışmasında başladığı ve Kastamonu Atabey Gazi [16] ile Giresun[17] mezar taşlarını ele aldığı yayınlarda geliştirdiği tipolojiyi esas aldık. Fasıllar Mezarlığındaki 24 mezarda hem baş hem de ayak taşı mevcut iken; 4 mezarda ayak taşı bulunmamaktadır (2, 22, 24, 26). 4 mezarda ise (7, 9, 20, 27) ise ayak taşları kırık olduğu için belli bir tipolojiye dahil edilmemişlerdir. Buna göre 28 baş ve 19 ayak taşı olmak üzere toplamda 49 mezar taşı bulunmaktadır. Bu taşlar gövde yatay kesitlerine göre değerlendirildiklerinde hepsinin dikdörtgen olarak biçimlendirildikleri görülmektedir.

Baş taşlarından gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, erkek başlıklı 2 (3, 6); gövdesi dikdörtgen kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli 5 (5, 12, 13, 17, 22); gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemerli tepelikli 5 (1, 10, 19, 20, 21); gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire

Ramazan 1274, Hacı Şeyh zade Mehmed Emin 17 Zilhicce 1278. Bu kişilerden 3 tanesi 1229 yılında vefat etmiştir. (Konyalı, 1991: 329).

[12] Mezar tipleri ile ilgili olarak tipoloji çalışması için bkz. Tibet-Işın-Yelkenci, 1996: 242-248.

[13] Son yıllarda yapılan çalışmalara kadar mezar tipleri çoğu kez dikkate alınmadığı için bu konuda kesin bir envanter çıkarabilmek henüz mümkün değildir. Ancak yöresel olarak değişmekle birlikte toprak mezar tipinin en yaygın mezar tipi olduğunu söylenebilir. Edirne Gazi Mihal Camisi haziresinde yer alan 380 mezardan 352'si toprak mezar, 6'sı kapak taşlı mezar, 6'sı çerçeveli mezar, 14'ü sembolik lahitli mezar ve 2'si şahideli prizmatik sandukalı mezardır (Doğan, 2009: 804-807). Giresun'daki 290 mezardan 239'u toprak, 30'u çerçeveli, 14'ü yüksek çerçeveli, 3'ü kapak taşlı, 12'si sandık mezardır (Çal-İltar, 2011: 14-15).
Halit Çal, çerçeveli mezarların zamanla toprak altında kalarak toprak mezara dönüşme olasılığını da dikkate alarak, çerçeveli mezar tipinin Anadolu'da en çok tercih edilen tip olduğunu belirtmektedir (Çal-İltar, 2011: 14).

[14] Bu konuda birkaç önemli yayında geliştirilen tipoloji, alandaki bilimsel çalışmalara öncülük etmektedir. Bkz. Bacque-Grammont – Vatin – Laqueur, 1990: 210-214; Bacque-Grammont, 1996: 135-157.

[15] Çal, 2007: 307-395.

[16] Çal-Ataoğuz Çal, 2008.

[17] Çal-İltar, 2011.

kemerli 2 (7, 9); gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli tepelikli 10 (2, 4, 8, 11, 14, 15, 16, 18, 27, 28) ve 4'ü gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız tiptedir (23, 24, 25, 26). Tepe kısmı üçgen dilimli olan baş taşlarından 4'ünün (12, 13, 17, 22) uç kısımları pahlanarak verilmiştir. Dilimli tepelikli taşlardan 2'si (2, 14) yarım daire tepelikli, dışbükey dilimli, 2'si (4, 11) sivri kemer tepelikli dışbükey dilimli iken; 6'sı (8, 15, 16, 18, 27, 28) sivri kemer tepelikli içbükey dilimli olarak alt başlıklara ayrılabilir.

Ayak taşlarından gövdesi dikdörtgen kesitli, başlıksız, üçgen tepelikli 6 (3, 5, 8, 16, 18, 28); gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, sivri kemerli tepelikli 7 (1, 4, 7, 10, 11, 13, 21); gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, yarım daire kemerli1 (6); gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız, dilimli tepelikli 2 (14, 15) ve 4'ü gövdesi dikdörtgen yatay kesitli, başlıksız tiptedir (12, 19, 23, 25). Dilimli tepelikli taşlardan 1'i (14) yarım daire tepelikli, dışbükey dilimli, 1'i sivri kemer tepelikli dışbükey dilimlidir.

3. Başlık Tipleri: Mezar taşlarının başlıkları mezarda yatan kişinin sosyo-ekonomik durumu, mesleği, ailesi gibi pek çok konuda bilgi edinmemizi sağlayan önemli verilerdendir[18]. Ancak Fasıllar Mezarlığı bu konuda oldukça kısıtlıdır. Mezarlık alanındaki 49 mezar taşından yalnızca 2'sinde (3, 6) fes şeklinde başlık kullanılmıştır[19]. Söz konusu 2 taş, erkek baş taşı olup, kadınlara ait mezarlarda ve ayak taşlarında başlık bulunmamaktadır.

Aziziye kalıplı fes[20] şeklindeki her iki başlıkta da dikkati çeken özellik, başlığın taban ve tavanının tam bir daire oluşturacak şekilde verilmesi yerine başlığın, taşın ön yüzüyle aynı hizada kesilmesidir. Bu uygulama ile başlığın üç boyutlu etkisinin önüne geçildiği görülmektedir.

4. Mezar Taşı Ölçüleri: Baş ve ayak taşlarının ölçüleri değerlendirilirken kırık taşlar ve toprak altında kalan kısımlar dikkate alınmamıştır. Ancak bulundukları yerden sökülmüş durumdaki 27 ve 28 numaralı baş taşlarının üzerinde mevcut izler dikkate alındığında taşların ortalama 40-50 cm. arasında toprağa gömüldükleri anlaşılmaktadır. Diğer taraftan baş taşlarının ayak taşlarına göre daha uzun ve geniş olarak biçimlendirildikleri gözlenmektedir.

5. Süsleme: Fasıllar Mezarlığında yer alan mezar taşları genel anlamda sade olarak tasarlanmışlardır. Süslemeye ilişkin motifler baş taşlarında alınlık bölümlerinde, ayak taşlarında ise alınlık ve gövde de toplanmaktadır. 14 numaralı mezar yapısı, baş ve ayak taşlarının her iki yüzünde de süsleme bulunması ile mezarlık alanındaki süsleme programı en yoğun örnek olarak dikkat çekmektedir.

16 ve 19 numaralı taşların alt bölümlerinde ise kısmi olarak görülebilen boyalı süsleme izleri mevcuttur. 16 numaralı taşta ince şeritler halindeki sade süsleme anlayışı, 19 numaralı baş taşında bitkisel motiflere dönüşmüştür.

5.1. Geometrik Süsleme: 4, 9, 13, 14 numaralı baş taşlarının alınlığında bir madalyon içerisinde merkezden dışarıya doğru genişleyen ışınlardan oluşan *güneş motifleri*ne yer verilmiştir[21]. Madalyon olarak da tanımlanan bu motif mezar taşlarında tepeliklerde ve alınlıklarda

[18] Laqueur, 1996: 159-163.

[19] Konya şehir merkezinde çeşitli mezarlıklarda 7 fes örneği tespit edilmiştir (Kara-Danışık, 2005: 477).

[20] İstanbul'da -100 mezar taşı- ile en yaygın olan Azizi/Aziziye kalıplı fes, 19. Yüzyılın ortalarından Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar bütün halk katmanları arasında kullanılan en yaygın fes türüdür. Laquer bu fes tipini X-3 olarak tasnif etmiştir (Laquer, 1996: 157). Aziziye kalıplı fes tipi sadece İstanbul'da değil, Türkiye genelindeki mezar taşlarında görülen en yaygın fes tipidir (Biçici, 2012: 1084).

[21] Konya mezar taşlarında özellikle Osmanlı döneminde geometrik süsleme kullanımının azaldığı görülmektedir. Konya mezar taşlarında geometrik süsleme kullanıldığı tespit edilen 2 örnekten birisinde ay-yıldız motifi, bir diğerinde rozet motifi yer almaktadır (Kara-Danışık, 2005: 478).

kullanılmaktadır[22]. Ayrıca 4 ve 14 numaralı baş taşları ile 14 numaralı ayak taşının güneş motifli alınlığına geçişte *dalga motifi* bulunmaktadır.

5.2. Nesneli Süsleme: 15 numaralı ayak taşında Zülfikar şeklinde işlenmiş bir *kılıç* motifi yer almaktadır[23] (12. Fotoğraf). Gücün, hakimiyetin, adaletin, cesaret ve yiğitliğin, ihtiyat ve yok etmenin sembolü olan kılıç[24], erkek mezar taşlarında yaygın kullanıma sahip bir motiftir[25]. Düşey olarak yerleştirilmiş ucu kıvrık kılıcın kabzası bir vazo gibi değerlendirilmiştir. Kabzadan çıkan iri *yaprak* motifleri asimetrik olarak düzenlenmiştir.

14 numaralı mezarın baş ve ayak taşlarının gövdelerinde yer alan selvilerin üzerinde *vazo* motifi yer almaktadır. Çeşme ve duvar resimlerinde de sıklıkla görülen vazo motifi tek başına kullanılabildiği gibi, genellikle içerisinde gül dalı, akant yaprağı, hurma ağacı, gül ya da goncalar çıkar şekilde işlenmektedir[26].

5.3. Bitkisel Süsleme: 7 numaralı baş taşının alınlığında bir madalyon içerisinde *altı kollu çiçek* (papatya) motifi sade bir anlayışla ele alınmıştır[27].

Genellikle ayak taşı üzerinde gösterilen *selvi ağacı*, Fasıllar'daki tek örneği olan 14 numaralı mezarda hem ayak hem de baş taşında görülmektedir. 14. yüzyıldan itibaren sıklıkla kullanılan ve kalıcılığın simgesi olarak görülen selvi ağacının tepe bölümleri ilahi bir varlığa teslimiyet ve saygı ifadesi olarak sağ ya da sol tarafa doğru eğilmiş olarak gösterilir. Yaz ve kış mevsimlerinde yeşilliğini koruması, dayanıklı, uzun ömürlü ve uzun boylu olması gibi özellikleri sebebiyle selvi ağacı, ölümsüzlük ve güzellik sembolü olarak ele alınarak, mezar taşlarında işlenmiştir[28]. Aynı mezar taşlarında selvi ağaçlarının üzerinde ise vazodan çıkan *goncalar* görülmektedir.

14 numaralı ayak taşında *gül ağacı* bütün gövdeye yayılmış durumdadır (10. Fotoğraf). Keskin hatlı dalların arasına yerleştirilen goncalar, ağacın görsel etkisini arttırmaktadır.

15 numaralı ayak taşında kılıcın kabzasından çıkan asimetrik düzende *yapraklar* nesneli süsleme ile bitkisel süsleme arasında bir kaynaşma göstermektedir.

6. Mezar Taşlarında Yazılar:

6.1. Başlangıç İfadeleri: 28 mezar taşından yarısı *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî (O, yaratıcı ve sonsuzdur)* kalıbı ile başlamaktadır (2, 4, 6, 8, 10-12, 14,-16, 18, 19, 27, 28)[29]. Tanrı isminin yer aldığı bir diğer kalıp ise 5 numaralı mezar taşında görülen *Hu (O, Tanrı)* kalıbıdır.

Serzeniş olarak kabul edilen *Ah mine'l-mevt (Ah ölüm)* kalıbı sadece bir örnekte görülmektedir (1).

---

[22] Çal-İltar, 2011: 40.
[23] Kayseri Zamantı Irmağı çevresinde yer alan köy mezarlıklarındaki bezemeli 70 mezar taşından 34 tanesinde kılıç motifine yer verilmiştir (Arslan, 2005: 424-425).
[24] Çoruhlu, 1997: 65.
[25] Kılıç imgesinin gelişimi ve özellikleri için bkz. Sevinç, 2013: 619-639.
[26] Çal-İltar, 2011: 43.
[27] Söz konusu motifin Kastamonu Atabey Gazi ve Türbesi Haziresindeki bir örneği Halit Çal tarafından daire içinde eşit altı dilim olarak kabul edilmiş ve bu nedenle geometrik süsleme programı içerisinde ele alınmıştır (Çal-Ataoğuz Çal, 2008: 26). Fasıllardaki örnekte dairenin alt bölümü işlenmemiş böylece çiçek vurgusu daha ön plana taşınmıştır. Bu nedenle söz konusu motif, bitkisel motifler başlığı altında değerlendirilmiştir.
[28] Selvi motifi için bkz. Çulpan, 1961.
[29] Edirne Gazi Mihal Haziresi'ndeki 213 mezar taşından sadece 2'sinde *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî* ibaresine yer verilirken; Fasıllar'da bu oranın çok ciddi şekilde değişmesi yöresel bir tercihin sonucu olmalıdır (Doğan, 2009: 855-856).

Dua kalıbı olarak üç farklı uygulama dikkat çekmektedir. *İlahi ente maksudî* kalıbı 2 (3, 9); *Merhum* kalıbı 6 (20, 21, 23-26); *Mağfur* kalıbı 1 (22) ve *Bismillahi Teveffenî müslimen ve elhıknî bissâlihîn*[30] kalıbı da yine 1 baş taşında bulunmaktadır (13).

6.2. İnsanlara Uyarı: Sadece 1 mezar taşında dünyanın geçiciliği üzerinde durulmakta ve insanlar uyarılmaktadır. 27 numaralı mezar taşında *ey birader geçme burdan serseri / bir dua et mesrur eyle sen bizi* ifadeleri ile başlayan manzum satırlarda hem dua istenmekte, hem de dünyanın geçiciliğine gönderme yapılmaktadır.

6.3. Durum Bildirme: Mezarda yatan kişinin hayatta bulunduğu dönemdeki durumu ya da nasıl öldüğü ile ilgili bilgiler bu bölümde aktarılmaktadır. İncelediğimiz mezar taşlarında durum bildirme ifadeleri 5 taşta görülmektedir (1, 14, 16, 18, 28).

1 numaralı mezar taşında Hacı Nuh'un Konya'dan Fasıllar'a geldiği ve burada mesleğini icra ettiği anlatılmaktadır. 14 ve 18 numaralı taşlarda şehitlik olgusu övülmekte; Hatice Ümmühan ve Nefise isimli iki bayanın şehit olduğu bildirilmektedir. İslam inancında doğum yaparken vefat eden bayanların şehit olduğu yaygın bir görüştür. Söz konusu iki bayan için bu nedenle şehit ifadesi kullanılması mümkündür. 16 ve 28 numaralı taşlarda cennetle ilgili bilgiler verilmekte ve mezarda yatan kişilerin cennetlik olduğu dile getirilmektedir.

6.4. Sebep Bildirme: 7 numaralı mezar taşında *sıhhat kalmadı od ocağı / ah içdim ecel şerbetini / Lokman azad kılmadı* ifadeleri ile mezarda yatan kişinin bir hastalık sonucu öldüğü bildirilmekte ama hastalık adı verilmemektedir.

6.5. Tanrıdan İstek: Ölen kişinin Tanrı tarafından affedilmesi ve cennete kabul edilmesi için istekte bulunulan bu bölüm 3 taşta görülmektedir (4, 8, 11). 4 numaralı taşta ölen kişinin ağzından hatalarına tövbe ettiği ve affedilmek istendiği anlatılmaktadır. 8 numaralı mezar taşında ölen kişinin cennete kabul edilmesi ve Peygamberin şefaatine nail olması istenmektedir. 11 numaralı taşta ise Allah'ın rahmetinin bolluğu övülmektedir.

6.6. Meslek: Meslek bilgisi içeren sadece 3 mezar taşı bulunmaktadır. Bu taşlarda terzi 1, bakırcı 1 ve bakçevan 1 kere geçmektedir.

6.7. Sülaleler: Fasıllar Mezarlığında Şeyhzâde sülalesine ait 2, Ahmed Ağazâde ve Ali Efendizâde sülalelerine ait birer taş bulunmaktadır.

6.8. Mezar Taşlarında Geçen İsim ve Lakaplar: Kadınlara ait 7 mezar (5, 7, 10-12, 14, 18), erkeklere ait 18 mezar tespit edilmiş; ancak metin bölümü silinmiş olan 17 numaralı mezarda yatan kişinin cinsiyeti anlaşılamamıştır. Üzerinde isim yazmayan 27 numaralı taş başında geçen "*birader*" hitabı ve 15 numaralı mezarın ayak taşındaki "*kılıç*" motifi dikkate alınarak bu mezarlar da erkek mezarı olarak kabul edildiğinde erkek mezarlarının kadın mezarlarından 3 kat fazla olduğu görülmektedir.

28 mezar taşından 1'si kırık (15), 1'si silinmiş (17) ve 1'i de isimsizdir (27). Erkek isimlerinden Ahmed 2, Osman 2, Mahmud 2, Nuh, İbrahim, Hüseyin, Talip, Memiş, Numan, Rıza, Mehmed Emin, Lokman, Emin, Şerif Mehmed ve Recep birer defa geçmektedir.

Zahide, Muradiye, Emişe, Ümmahânî, Hanım, Hatice Ümmühan ve Nefise şeklinde sıralanan kadın isimlerinin hepsi birer defa geçmektedir.

---

[30] Kur'an-ı Kerim'den Yusuf Suresi'nin 101. Ayetinin bir bölümüdür. Hz. Yusuf'un duası olarak geçen Ayet-i Kerime'nin tamamının Türkçe meali şöyledir: "*Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim* ***canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat.***"

Erkek isimlerinin 2'sinde ismin önünde *Hacı* lakabı okunmaktadır (1, 19). Erkek isimlerinden sonra gelen lakaplar arasında *Ağa* 7 (3, 4, 12, 20, 22, 24, 26), *Efendi* 5 (6, 13, 21, 23, 25), *Usta* (9) ve *Hafız* (13) ise birer defa kullanılmıştır.

Kadın isimlerinden önce sadece 18 numaralı taşta *Şehide* lakabına yer verilirken; isimlerin sonuna 2 taşta *Hanım* (10, 18), 1 taşta ise *Cariye* (11) lakabı kullanılmıştır.

6.9. İnsandan İstek: 1 numaralı taşta *Geçme ruhuma vermeden Fatiha* ifadesi ile insanlardan istekte bulunulmaktadır.

Fatiha isteme kalıplarında 8 tekrarla en çok *ruhiçün Fatiha* (3, 10-12, 18, 19, 21, 22) ve 7 tekrarla *ruhuna Fâtiha* (2, 4-7, 15, 26) ibareleri görülmektedir. 3'er Fatiha (1, 9, 20) ve el-Fatiha (16, 27, 28), 1'er defa *ruhiçün el-Fatiha* (13) ve *Ruhu şerifelerine Fatiha* (14) ibarelerine yer verilirken, ilginç bir uygulama ruhuna yerine Arapça "*r*" harfi ve *Fatiha* ibaresinden oluşmaktadır. *(r) Fatiha* şeklindeki kalıp 3 taşta yer almaktadır (23-25).

6. 10. Tarih: Fasıllar Mezarlığında bulunan mezar taşlarında mezarda yatanın doğum tarihine hiç yer verilmemiş, sadece ölüm tarihine yer verilerek yetinilmiştir. Ancak ölüm tarihleri sadece sene şeklinde verilebildiği gibi gün ve ay olarak da verilebilmiştir. 9 mezar taşında ölüm tarihleri gün, ay ve yıl olarak verilmiş (8, 16, 19-22, 26-28), diğerlerinde sadece yıl belirtilmiştir. 7 numaralı mezar taşında boyun bölümünde yer alan 1949 tarihinde 4 rakamı Arapça olarak kullanılmıştır.

Mezarlıktaki en erken mezar taşları 1813-14 tarihli (23-25); en geç mezar taşları ise 1910-11 tarihlidir (2, 6). Ancak 7 numaralı mezar taşı tarih konusunda sorunlu bir örnek olarak geleneğinin 1949 yılına kadar devam ettiğini de göstermektedir. 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen 5 (21-25,); 19. yüzyılın ikinci yarısında tarihlenen 19 (1, 3, 4, 8-20, 26-28); 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen 4 (2, 5-7) mezar taşı bulunmaktadır.

4 numaralı mezar taşında *Yaz tarihe Hayyi Gafur* cümlesindeki *Hayyi Gafur* kelimeleri ile Ebced hesabına göre 1304 tarihi düşürülmüştür[31].

7. Yazı Tipleri: Fasıllar Mezarlığında yer alan mezar taşlarında genel olarak sülüs ve nesih hattın tercih edildiği görülmektedir. Kazıma tekniği ile yazılan metinleri sülüs hatlı olarak kabul etmek mümkündür (17, 19-26 ve 18 numaralı taşın arka yüzü). Diğer taraftan pek çok taşta sülüs ve nesih ayrımını kesin olarak yapabilmek mümkün görünmemektedir.

Metin bölümü kazıma tekniğinde oluşturulan mezar taşlarında ve zemin oyma tekniğinde işlenen bazı taşlarda satırlar arasında şeritlere yer verilmemiştir (8, 12, 16, 19-28).

Sonuç:

Fasıllar Mezarlığında yer alan mezar taşları, yöresel taştan yapılmışlardır. Bu konudaki tek istisna Konyalı Hacı Nuh'a ait olan 1 numaralı mezar taşıdır. Fasıllara, Konya'dan gelen ve bakırcılık yapan Hacı Nuh'un mezar taşı, farklı bir yerde işlenip buraya getirilmiş olabilir. Hem malzeme hem de yazı tipi yöreye yabancıdır.

Kayalıklardan oluşan iki tepenin eteğinde kurulmuş olan Fasıllar yöresi, ilkçağlardan itibaren önemli bir taş ocağı olmuştur. Hitit Fırtına Tanrısı Teşup'un iki yanında birer aslanla tasvir edilen dağ tanrısının üzerinde gösterildiği *Fasıllar Anıtı* ve yöredeki devşirme olarak kullanılan mimari plastik parçalar bölgenin bu özelliğini fazlasıyla ortaya koymaktadır. Bunun yanında

[31] Mezar taşlarında ebced hesabı ile tarih düşürmeye çok sık karşılaşılmamakla birlikte bazı örnekler bulunmaktadır. Bursa Emir Sultan Mezarlığı'nda yer alan 18. ve 19. yüzyıla tarihlenen 194 mezar taşından 31'inde ebced hesabı ile tarih düşürülmüştür (Çakar, 2007: 466-467).

mezarlıkta yazısız olarak kullanılmış pek çok mimari plastik eser de görülmektedir. Çoğunluğu çeşitli mimari yapılarda kullanılmış söve ve lentolardan oluşan mimari plastik parçalar, hiçbir işleme tabi tutulmadan, yazısız olarak doğrudan toprağa dikilmişlerdir. Bu taşlar dikkate alındığında mezarlığın tarihinin çok daha erken dönemlere gittiği anlaşılacaktır. Diğer taraftan 20. yüzyılın ilk yarısını içine alan zaman sürecinde eski mezar taşı geleneğinin devam ettirildiği, sarıklı başlıklı mezar taşlarının Arap harfleri yerine Latin harfleri ile yapıldığı da görülmektedir.

19. yüzyıllın ortalarında yaklaşık 50 hanelik bir köy olan ve söz konusu özelliğini yüzyıl boyunca devam ettirmiş bulunan Fasıllar Köyü'nde, günümüze ulaştığını tespit ettiğimiz mezar taşlarının sayısal çokluğu (Beyşehir yöresindeki yerleşim birimlerine göre), Fasıllar Köyü'nün 19. yüzyılda taşıdığı bazı özelliklerle izah edilebilecek niteliktedir.

Bunlardan ilki yukarıda kısaca değindiğimiz gibi yörenin işlenmeye uygun taş malzeme kaynaklarına sahip olması ve taş işçiliği konusundaki geleneğidir. Bu çerçevede Fasıllar Köyü ahalisinin bu geleneği 20. yüzyıl süresince de sürdürdüğü görülmektedir. Bununla birlikte mezar taşlarının hem biçim ve süsleme özellikleri hem de metinlerde kullanılan ifade ve kalıplar bölgede yaşayanların sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan diğer yerleşim birimlerine göre ayırıcı vasıflara sahip olduklarını göstermektedir. Nitekim 19. yüzyıl boyunca Fasıllar Köyü, Göçü Kazasının merkezi olma özelliğinden dolayı hem idari görevlilerin (*kaza müdürü, mukayyit, muhtar*) hem de dini ve adli görevlilerin (*kadı, naip, imam, hafız, şeyh*) ikamet ettiği bir yerleşim yeri olmuştur. Bu nedenle bu tür sosyal ve idari çeşitliliğe sahip bir yerleşimde yaşayan insanların, vefat etmiş yakınlarına ait mezarların yapılmasında, bakılmasında ve korunmasında daha hassas hareket ettikleri söylenebilir. Ancak bugün oldukça kötü durumda bulunan mezarlığın korunmasında da aynı hassasiyetin gösterilmesi ve çalışmamızda tespit edilen mezar taşlarının birer tapu senedi olarak geleceğe aktarılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Katalog No: 1

Konyalı Hacı Nuh'a ait olan kapak taşlı mezar, H. 1293 / M. 1876-77 tarihlidir. Baş ve ayak taşı mermer malzemeden hazırlanarak, kapak taşının üzerine yerleştirilmiştir (4. Fotoğraf).

145x24-32x11 cm ölçülerinde aşağıdan yukarıya doğru genişleyen ve sivri kemerli bir tepelikle sonlanan ayak taşı bütünüyle sade olarak biçimlendirilmiştir. Korozyona uğramış taşın ön yüzünde ince şeritlerle birbirinden ayrılmış, sülüs hatla zemin oyma tekniğinde işlenmiş on satırlık metin bölümü yer almaktadır.

129x26-29x13 cm ölçülerindeki ayak taşı, baş taşına benzer şekilde fakat daha kısa olarak hazırlanmış olup, tamamen sadedir.

Kitabe Metni:

- *Ah mine'l-mevt*
- *Takdir-i ilâhide tehallüf olmaz*
- *... ecel hasretlik tanımaz*
- *Kısmetimi toprak çekti buraya*
- *... devrân vakit var demez*
- *Konyalı Hacı Nuh bakırcı namım*
- *Fasıllar'da kaldığım kimseler bilmez*
- *Ahi mahdum eyledi inşa*

- *Geçme ruhuma vermeden (?) fatiha*

- *sene 1293*

Katalog No: 2

Âbid oğlu İbrahim Ağa'nın H. 1328 / M. 1910-11 tarihli toprak mezarının ayak taşı bulunmamaktadır.

125x46x13 cm ölçülerindeki baş taşı, simetrik olarak düzenlenmiş altı adet yarım daire kemerden oluşan tepelikle sonlanmaktadır. 5 satırlık metin bölümü zemin oyma tekniğinde işlenmiş ve kalın şeritlerle birbirinden ayrılmış sülüs hatlı satırlardan oluşmaktadır.

Kitabe Metni:

- *Hüve'l-Hallaku'l Bâki*

- *el-merhum ve'l-mağfur leh*

- *Âbid oğlu İbrahim Ağa*

- *ruhuna Fâtiha*

- *sene 1328*

Katalog No: 3

Ahmed Ağazâde Hüseyin Ağa'nın çerçeveli mezarı H. 1306 / M. 1888-89 tarihlidir.

101x34-37x9 cm ölçülerindeki baş taşı, ince bir boyun bölümü ile gövdeye bağlanan fes şeklindeki başlığa sahiptir (5. Fotoğraf). Aziziye kalıplı feslerde olduğu gibi üst çapı, alt çapına göre çok küçük olmakla birlikte kenar eğimi içbükey değil dışbükey olarak verilmiştir. Ayrıca fesin arka cephesi oval bir şekilde verilirken; ön cephesi ileri doğru taşkın olarak verilmek yerine, taşın gövdesi ile aynı hizada tutulmuştur. Birbirinden ince şeritlerle ayrılan 5 satırlık metin bölümü, sülüs hatla yazılmıştır.

90x29-34x10 cm ölçülerindeki bütünüyle sade olan ayak taşı, üçgen şeklinde bir tepelikle sonlanmaktadır.

Kitabe Metni:

- *İlahi ente maksudî*

- *el-merhum ve'l-mağfur*

- *Ahmed Ağa zâde Hüseyin Ağa*

- *ruhu içün Fatiha*

- *1306*

Katalog No: 4

H. 1304 / 1886-87 tarihli çerçeveli mezar, Ahmed isimli bir kişiye aittir.

182x55x11 cm ölçülerindeki baş taşının tepelik bölümü, her iki yanda kademeli olarak yerleştirilmiş yarım daire kemerlerden oluşmaktadır. Baş taşının alınlığında merkezden çıkıp dışarıya doğru genişleyen ışınlardan oluşan güneş motifi yer almaktadır. Güneş motifinin altında ise gövde ile alınlık arasında geçişi sağlayan bir dalga motifi bulunmaktadır. Yatay satırlar halinde düzenlenmiş sülüs hatlı 10 satırlık metin bölümü, ince şeritlerle sınırlandırılmıştır. Metin aruz vezni ile yazılmış olup, vezni müstef'ilün müstef'ilün şeklindedir. Metin bölümünün sonunda ebced hesabı ile tarih düşürülmüştür. "*Hayyi Gafur*" kelimelerini oluşturan harflerin ebced hesabına göre toplamı 1304 tarihini vermektedir.

Baş taşına benzer şekilde biçimlendirilmiş 173x51x13 cm ölçülerindeki ayak taşı, sivri kemer tepelikle sonlanmaktadır.

Kitabe Metni:

- *Hüvel'l Hallâku'l-Bâki*
- *Ya Rabbena bi Had-kusur*
- *Bu bendeden oldu südur*
- *Ettim Nasuh tevbesini*
- *hem afvına oldum gurur*
- *Bahş eyle sen Ahmedine*
- *Ahmed kulun bulsun sürur*
- *Daim budur senden dilek*
- *Yaz tarihe Hayyi Gafur*
- *Ruhuna Fatiha sene 1304*

Katalog No: 5

Hamdi Ağa'nın kızı Zahide'nin çerçeveli mezarı, H. 1319 / M. 1901-02 tarihlidir.

Aşağıdan yukarıya doğru genişleyecek şekilde biçimlendirilmiş olan 91x31-33x7 cm ölçülerindeki baş taşı, üçgen bir alınlıkla sonlanmaktadır (6. Fotoğraf). Alınlıkta başlayan 5 satırlık metin bölümünü oluşturan satırlar ince şeritlerle birbirinden ayrılmıştır. Sülüs hatlı metin, zemin oyma tekniğinde işlenmiştir.

76x30x9 cm ölçülerindeki ayak taşı, baş taşına benzer şekilde biçimlendirilmiş, ancak daha küçük boyutludur.

Kitabe Metni:

- *Hu*
- *el-merhume Hamdi Ağa*
- *Kerimesi Zâhide*
- *ruhuna Fatiha*
- *1319*

Katalog No: 6

Ali Efendi zâde Talip Efendi'nin çerçeveli mezarı, H. 1328 / M. 1910-11 tarihlidir[32].

130x45x11 cm ölçülerindeki baş taşı, fes şeklinde bir başlıkla sonlanmaktadır. Başlığın, Aziziye kalıplı feslerde olduğu gibi üst çapı alt çapına göre çok küçük olmakla birlikte içbükey kenar eğimi yoktur. Boyun bölümünden hafif bir kavisle geçilen fesin ön cephesi ileri doğru taşkın olarak verilmek yerine, taşın gövdesi ile aynı hizada tutulmuştur. Taşın gövdesini kaplayan sülüs hatlı metin bölümü, ince şeritlerle sınırlandırılan 5 satırdan oluşmaktadır.

108x41x11 cm ölçülerindeki ayak taşı, sivri kemerli alınlıkla sonlanmaktadır.

Kitabe Metni:

- *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî*
- *el-merhum ve'l-mağfur*
- *Ali Efendi zâde Talip*
- *Efendi ruhuna Fatiha*
- *sene 1328*

Katalog No: 7

Şefik kızı Muradiye'nin çerçeveli mezarı 1949 tarihlidir.

Aşağıdan yukarıya doğru daralan 93x48-38x9 cm ölçülerindeki baş taşı, yarım daire kemerli madalyon şeklinde bir tepelikle sonlanmaktadır. Tepelik bölümünün ortasında altı kollu bir çiçek motifine yer verilmiştir. Baş taşının gövdesi ile tepelik bölümü arasında tarih yer almaktadır. *1949* tarihindeki 4 rakamı Arap alfabesi ile diğerleri ise Latin alfabesi ile yazılmıştır. 7 satırlık metin bölümü nesih hatla yazılmış olup, satırlar arasında ince şeritler bulunmaktadır.

82x42x8 cm ölçülerindeki ayak taşı, baş taşından farklı olarak sivri kemer tepelikli olarak biçimlendirilmiştir.

Kitabe Metni:

- *1949*
- *Meskenim dağlar başı yanı*
- *sıhhat kalmadı od ocağı*
- *ah içdim ecel şerbetini*
- *Lokman azad kılmadı*
- *Şefik kızı Muradiye'nin (?)*
- *ruhuna Fatiha*

[32] Fasıllar Köyünden Fahreddin Kibar, mezarın kendisinin dedelerinden olan yörenin son kadısına ait olduğunu belirtmiştir.

Katalog No: 8

H. 12 Zilkade 1289 / M. 11 Ocak 1873 tarihli çerçeveli mezar, Osman isimli bir kişiye aittir.

173x45-48x15 cm ölçülerindeki baş taşının içbükey kemerlerle oluşturulmuş dilimli tepelik bölümünde başlangıç ifadesi istiflenmiş, metin bölümünü oluşturan satırların arasında şeritlere yer verilmemiştir (7. Fotoğraf). 10 satırlık metin bölümü sülüs hatlıdır.

128x42x15 cm ölçülerindeki ayak taşı, üçgen tepelikle sonlanmaktadır.

Kitabe Metni:

- *Hüvel'l Hallakul Bâki*
- *Hüdâ yaşatan Hüdâ*
- *Eyle dâim rûhu Osmân'ı*
- *Makâmın kıl cenân içre*
- *refîk et hûr-i gılmânı*
- *Habîbini haberdâr et*
- *Şefâat eylesin ânı*
- *sen ol şahid âtâ idenin (?)*
- *cemi-i ehl-i îmânı*
- *12 ZA 1289*

Katalog No: 9

Terzi Memiş Usta'nın çerçeveli mezarı, H. 1280 / M. 1863-64 tarihlidir[33].

82x33-37x8 cm ölçülerindeki baş taşı, madalyon şeklinde bir tepelikle sonlanmaktadır. Madalyonun ortasında merkezden çıkan ışılardan oluşan bir güneş motifine yer verilmiştir. Sülüs hatlı 4 satırdan oluşan metin bölümü ince şeritlerle sınırlandırılmıştır.

Ayak taşı kırık durumdadır.

Kitabe Metni:

- *İlahi ente Maksûdî*
- *el-merhûm terzi Memiş*
- *Usta ruhuna*
- *Fatiha 1280*

Katalog No: 10

Ali Ağa kızı Emişe Hanım'ın çerçeveli mezarı, H. 1297 / M. 1879-80 tarihlidir.

[33] 1844 tarihi temettuat kaydına göre Fasıllar Köyü 12 numaralı hanede kayıtlı olan hane reisi Hacı Memiş oğlu Terzi Memiştir.

137x48x11 cm ölçülerindeki baş taşının sivri kemerli alınlığında yer alan başlangıç ifadesi, ince şeritlerle birbirinden ayrılan metin bölümüne göre daha büyük boyutlu olarak yazılmıştır (8. Fotoğraf). Birbirinden ince şeritlerle sınırlandırılan 6 satırlık metin bölümü sülüs hatlıdır.

112x44x9 cm ölçülerindeki ayak taşı, baş taşına benzer şekilde fakat daha küçük boyutlu olarak hazırlanmıştır.

Kitabe Metni:

- *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî*
- *merhume mağfure*
- *Ali Ağa kerimesi Emişe*
- *Hanım ruhiçün*
- *Fatiha*
- *1297*

Katalog No: 11

Ümmahânî isimli bir bayana ait olan çerçeveli mezar, H. 1301 / M. 1883-84 tarihlidir.

138x46-49x10 cm ölçülerindeki baş taşının dilimli kemerli tepelik bölümü, dışbükey kemerlerden oluşmaktadır. İnce satırlarla sınırlandırılan sülüs hatlı 7 satırlık metin bölümü, derin oyma tekniğinde güçlü bir plastik etki uyandıracak şekilde işlenmiştir. Aruz vezni ile yazılmış metin bölümünün vezni Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün şeklindedir.

134x42x10 cm ölçülerindeki ayak taşı, sivri kemerli bir alınlıkla sonlanmaktadır.

Kitabe Metni:

- *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî*
- *Eyleşirken (?) fani mülkde ariye*
- *Can verdim ol Cenab-ı Bariye*
- *Rahmetine yok nihâye Ya Rahim*
- *Katre ister Ümmahânî cariye*
- *ruhüçün Fatiha*
- *1301*

Katalog No: 12

Nureddin Ağa'nın kızı Hanım isimli bir bayana ait olan toprak mezar, H. 1307 / M. 1889-90 tarihlidir.

93x34x12 cm ölçülerindeki baş taşının üçgen alınlığının tepesi pahlanmış böylece alışılmış üçgen alınlık formunun dışına çıkılmıştır. Alınlıktaki başlangıç ifadesi ile metin bölümü arasında ince bir şeride yer verilmiş ancak kitabeyi oluşturan satırların arası bölünmemiştir. 6 satırlık metin bölümü bozuk bir sülüs hatla hazırlanmıştır.

Kabaca biçimlendirilmiş 77x30x12 cm ölçülerindeki ayak taşının tepelik bölümü düz bir şekilde bırakılmış, böylece ayak taşı bir dikdörtgen prizma şekli kazanmıştır.

Kitabe Metni:

- *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî*
- *el-merhume ve'l-mağfure*
- *Nûreddin Ağa*
- *Kızı Hanım*
- *ruhiçün Fatiha*
- *sene 1307*

Katalog No: 13

Hafız Numan Efendi'nin çerçeveli mezarı, H. 1311 / M. 1893-94 tarihlidir.

147x48x13 cm ölçülerindeki baş taşının tepesi pahlanış üçgen şeklinde alınlığında bir madalyon içerisinde merkezden dışarıya doğru genişleyen ışınlardan oluşan bir güneş motifine yer verilmiştir (9. Fotoğraf). Bir dua ifadesi ile başlayan baş taşının metin bölümü ince şeritlerle kuşatılmıştır. 7 satırlık metin bölümü nesih hatlıdır.

112x44x12 cm ölçülerindeki ayak taşı sivri bir alınlıkla sonlanmaktadır.

Kitabe Metni:

- *Bismillahi Teveffenî müslimen*
- *ve elhıknî bissâlihîn*
- *İlahi ente maksudi*
- *ve rızake matlubî*
- *el-merhum Hafiz Numan*
- *Efendi ruhiçün*
- *el-Fatiha 1311*

Katalog No: 14

Hatice Ümmühan isimli bayanın çerçeveli mezarı, H. 1299 / M. 1881-82 tarihlidir.

188x52-56x14 cm ölçülerindeki baş taşının alınlığında merkezden çıkıp dışarıya doğru genişleyen ışınlardan oluşan güneş motifi yer almaktadır. Güneş motifinin altında ise bir dalga motifi, gövde ile alınlık arasında geçiş sağlamaktadır. Yatay satırlar halinde düzenlenmiş sülüs hatlı 9 satırlık metin bölümü, ince şeritlerle sınırlandırılmıştır. Metin aruz vezni ile yazılmış olup, vezni Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün şeklindedir. Baş taşının arka cephesinde ucu sağa doğru kıvrılmış bir selvi ağacı ve ağacın üzerinde de vazodan çıkan goncalara yer verilmiştir.

Baş taşına benzer şekilde biçimlendirilen162x52-50x11 cm ölçülerindeki ayak taşı daha küçük boyutludur. Ayak taşının mezara bakan cephesinde baş taşında olduğu gibi ama bu kez ucu sola doğru kıvrılmış bir selvi ağacı ve ağacın üzerinde yine vazodan çıkan goncalar yer almaktadır.

Ayak taşının diğer yüzünde ise gövdede bir gül ağacı, alınlıkta baş taşında olduğu gibi güneş motifine yer verilmiştir (10. Fotoğraf).

Kitabe Metni:

- *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî*
- *Ne devlettir Şehidlik indi Mevlada*
- *Şehidler meskeni Firdevs-i Âla'da*
- *Ferişteler gelip bir bir beşaretle*
- *dediler kim neler var dar-ı uhrada*
- *buyur bânû cenan içre seni ister*
- *Hatice Ümmühan'ın arş-ı Kübra'da*
- *Ruhu şerifelerine Fatiha*
- *Sene 1299*

Katalog No: 15

H. 1269 / M. 1852-53 tarihli çerçeveli mezarın, baş taşının sağ tarafı kırık olduğu için kime ait olduğu okunamamaktadır. Ancak mezarın küçük boyutlu olması ve "*andelib-i bağ cenan/cennet bahçesinin bülbülü*" ifadesi dikkate alındığında bu mezarın bir çocuk mezarı olduğu söylenebilir.

İlk satırın altında kalan bölümden itibaren sağ tarafı kırık olan 114x40x10 cm ölçülerindeki baş taşı kısmen okunabilmektedir (11. Fotoğraf). Alınlık bölümünü bütünüyle dolduran başlangıç ifadesi ve sülüs hatlı metin bölümünü oluşturan 7 satır, ince şeritlerle sınırlandırılmıştır.

Baş taşına göre biraz daha küçük olarak tasarlanan 102x39x11 cm ölçülerindeki ayak taşının mezara bakan cephesinde düşey olarak yerleştirilmiş ucu kıvrık bir kılıç motifi yer almaktadır (12. Fotoğraf). Kılıç üst kısımdaki kabzası bir vazo gibi değerlendirilmiş ve kabzadan çıkan iri yapraklara yer verilmiştir.

Kitabe Metni:

- *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî*
- *... (kırık) Şehid-i memât civan*
- *... (kırık) rehan*
- *... (kırık) eyle revan*
- *... (kırık) andelib-i bağ cenan*
- *ruhuna Fatiha*
- *sene 1269*

Katalog No: 16

Rıza isimli bir kişiye ait olan çerçeveli mezar, H. 3 Rebiülahir 1296 / M. 27 Mart 1879 tarihlidir.

İçbükey kemerlerden oluşan dilimli kemerle sonlanan 151x46x14 cm ölçülerindeki baş taşının metin bölümünde satıların arası bölünmemiştir. Sülüs hatlı 8 satırlık metin aruz vezni ile yazılmış olup, vezni Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün şeklindedir. Metnin alt kısmında ince kuşaklar halinde kahve renkli boya ile yapılmış süsleme izleri görülmektedir.

129x43x11 cm ölçülerindeki ayak taşı, üçgen tepelikle sonlanmaktadır.

Kitabe Metni:

- *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî*

- *Dâr-ı ukba Hâlıkın ihsanıdır*

- *Ab-ı rahmet Bahrinin ummanıdır*

- *Ehli iman arzular gark olmağı*

- *çün edebtir (?) …….*

- *sen de gördün bu……. Rıza*

- *müminin kabri cenan bostanıdır*

- *el-Fatiha sene 1296 R 3*

Katalog No: 17

H. 1287 / M. 1870-71 tarihli çerçeveli mezarın baş taşındaki metin bölümü silindiği için kime ait olduğu okunamamaktadır.

112x50x8 cm ölçülerindeki baş taşının zemin oyma tekniğinde hazırlanan metin bölümü tamamen silinmiş, daha sonra taşın gövdesine Arapça *1287* rakamı kazınmıştır.

Ayak taşı, kırılmıştır.

Kitabe Metni:

- *1287*

Katalog No: 18

Hacı Şeyhzade Mehmed Emin Ağa'nın kızı Nefise Hanım'a ait olan çerçeveli mezar, H. 1287 / M. 1870-71 tarihlidir. Baş taşındaki "*şehide*" ifadesinde yola çıkarak, Nefise Hanım'ın doğum esnasında vefat ettiği düşünülebilir.

125x50-53x10 cm ölçülerindeki baş taşı içbükey kemerlerden oluşan dilimli tepelikle sonlanmaktadır. Taşın ön yüzünde zemin oyma tekniğinde hazırlanmış sülüs hatlı 9 satırlık metin bölümü ince şeritlerle sınırlandırılmıştır. Taşın arka yüzünde kimlik bilgilerinin verildiği bölüm ise kazıma tekniğinde 7 satırdan oluşmaktadır. Kazıma tekniğindeki kimlik bilgilerinin yer aldığı bu bölümün taşın yüzeyine daha sonra kazınmış olması mümkündür.

Üçgen alınlıkla sonlanan 112x52x14 cm ölçülerindeki ayak taşı, sadedir.

Kitabe Metni:

- *Hüve'l-Hallâku'l Bâkî*

- *Şehidlerin cemalin teşbih et aya*

- *ziya ver bir kabirde cümle mevtaya*

- nekr-i münker gelüp bana buyurdular

- safa geldin eyâ bânû bu ukbâya

- beşarettir şehideler eriştiler

- eriş sen de Nefise ruh-ı Zehra'ya

- Ruh-ı aliyyelerine Fatiha

- sene 1287

Arka Yüz

- Hacı Şeyhzade

- Mehmed Emin Ağanın

- kerimesi merhume

- ve mağfure şehide

- Nefise Hanım

- ruhiçün Fatiha

- sene 1287

Katalog No: 19

Hacı Şeyhzade Mehmed Emin Ağa'nın çerçeveli mezarı H. 7 Zilkade 1278 / M. 6 Mayıs 1862 tarihlidir[34].

191x41x20 cm ölçülerindeki baş taşındaki kazıma tekniğinde oluşturulmuş metin bölümünün ilk satırı büyük oranda tahrip olmuştur. Sivri kemerli tepelikle sonlanan mezar taşının sülüs hatlı 5 satırlık metin bölümünün alt kısmında boya ile yapılmış bitkisel motifler görülmektedir.

Ayak taşı kırıktır.

Kitabe Metni:

- Hüve'l-Hallâku'l Bâkî (tahrip olmuştur)

- Hacı Şeyhzâde

- Mehmed Emin Ağa

- ruhiçün Fatiha

- 7 ZA sene 1278

[34] 1840 yılına ait temettuat defterlerinde yer alan kayıtlara göre 1 numaralı hanede kaza naibi ve mukayyidi olarak kayıtlı kişi Mehmed Emin Efendi'dir. Mehmed Emin Efendi, kayıttaki tanımlamalara göre orta boylu ve ak sakallıdır. Aynı zamanda imamlık yapmakta ve bu görevi karşılığında cami vakfına ait 20 dönümlük araziyi tasarruf etmektedir. 1844 yılında Fasıllar'da 8 mumaralı hanede Hacı oğlu Mehmed Emin Ağa vardır.

Katalog No: 20

Lokman Ağa'nın çerçeveli mezarı, H. 13 Ramazan 1274 / M. 27 Nisan 1858 tarihlidir (13. Fotoğraf).

191x41x20 cm ölçülerindeki baş taşının sivri kemerli tepelik bölümü hafif yamuk olarak biçimlendirilmiştir. 5 satırlık metin bölümü, kazıma tekniğinde hazırlanmıştır.

125x36x22 cm ölçülerindeki dikdörtgen prizma şeklinde ayak taşı, başlıksızdır.

Kitabe Metni:

- *merhum ... Lokman*
- *Ağa ruhiçün*
- *Fatiha*
- *sene 1274*
- *13 N*

Katalog No: 21

Emin Efendi'nin çerçeveli mezarı H. 5 Muharrem 1264 / M. 12 Ocak 1848 tarihlidir.

160x37x25 cm ölçülerindeki baş taşının sivri kemerli tepelik bölümü hafif yamuk olarak biçimlendirilmiştir. 6 satırlık metin bölümü kazıma tekniğinde hazırlanmıştır.

138x51x24 cm ölçülerindeki ayak taşı, baş taşı ile benzer şekilde yapılmıştır.

Kitabe Metni:

- *merhum*
- *Emin Efendi*
- *ruhiçün*
- *Fatiha*
- *sene 1264*
- *5 M*

Katalog No: 22

Ahmed Ağa'nın çerçeveli mezarı, H. 11 Muharrem 1235 / M. 30 Ekim 1819 tarihlidir.

Ağaçların arasında kalan mezarda ayak taşı bulunmamaktadır. Tepesi pahlanmış üçgen alınlıklı baş taşının 7 satırlık metin bölümü kazıma tekniğinde hazırlanmıştır (14. Fotoğraf).

Kitabe Metni:

- *mağfur*
- *merhum*
- *Ahmed Ağa*
- *ruhiçün*

- *fatiha*
- *sene 1235*
- *11 M*

Katalog No: 23

Mahmud Efendi'nin çerçeveli mezarı, H. 1229 / M. 1813-14 tarihlidir.

Hem baş taşı hem de ayak taşı dikdörtgen prizma şeklinde biçimlendirilmiştir. 161x39x18 cm ölçülerindeki baş taşında yer alan 5 satırlık metin bölümü kazıma tekniğinde yazılmıştır. Metin bölümünde ilginç bir uygulama *ruhuna, ruhüçün* ifadesinin Arapça "*r*" harfi ile gösterilmesidir.

Ayaktaşı, 135x50x20 cm ölçülerindedir.

Kitabe Metni:

- *merhum*
- *Mahmud*
- *Efendi*
- *(r) Fatiha*
- *sene 1229*

Katalog No: 24

Osman Ağa'nın çerçeveli mezarı, H. 1229 / M. 1813-14 tarihlidir.

Dikdörtgen prizma şeklinde hazırlanmış, 106x40x26 cm ölçülerindeki baş taşının metin bölümünde *ruhuna, ruhüçün* ifadesi Arapça "r" harfi ile gösterilmiştir (15. Fotoğraf). Kazıma tekniğinde hazırlanan metin bölümü 5 satırdan oluşmaktadır.

Ayak taşı yoktur.

Kitabe Metni:

- *merhum*
- *Osman*
- *Ağa (r)*
- *Fatiha*
- *sene 1229*

Katalog No: 25

Mahmud Efendi'nin çerçeveli mezarı, H. 1229 / M. 1813-14 tarihlidir.

Hem baş taşı hem de ayak taşı dikdörtgen prizma şeklinde biçimlendirilmiştir (16. Fotoğraf). Ancak baş taşı ayak taşına göre daha büyük ölçeklidir. 140x45x21 cm ölçülerindeki baş

taşında yer alan metin bölümü kazıma tekniğinde yazılmıştır. Metin bölümünde *ruhuna*, *ruhüçün* ifadesinin Arapça "r" harfi ile gösterilmesidir.

Ayak taşı, 119x39x19 cm ölçülerindedir.

Kitabe Metni:

- *merhum*

- *Mahmud*

- *Efendi (r)*

- *Fatiha*

- *sene 1229*

Katalog No: 26

Bakçevan (?) Şerif Mehmed Ağa'nın çerçeveli mezarı, H. 9 Cemaziyelevvel 1299 / M. 29 Mart 1882 tarihlidir.

İki cepheli olarak tasarlanmış metin bölümüne sahip 132x42x9 cm ölçülerindeki baş taşının, tepelik bölümü kırıktır. Taşın ön yüzünde 6, arka yüzünde 2 satırdan oluşan metin bölümü, kazıma tekniğinde hazırlanmıştır.

Ayak taşı yoktur.

Kitabe Metni:

Ön Yüz

- *merhum*

- *ve mağfur*

- *bakçevan (?)*

- *Şerif Mehmed*

- *Ağa ruhuna*

- *Fatiha*

Arka Yüz

- *1299*

- *9 CA*

Katalog No: 27

H. 21 Ramazan 1295 / 18 Eylül 1878 tarihli çerçeveli mezarın, baş taşında isim yazmaması sebebiyle kime ait olduğu tespit edilememiştir.

İçbükey kemerlerden oluşan bir tepelikle sonlanan 180x51x12 cm ölçülerindeki baş taşı, bulunduğu yerden sökülmüş olup, mezarın yanına bırakılmıştır. Zemin oyma tekniğinde hazırlanan nesih hatlı 9 satırlık metin bölümünün satır aralarında şeritlere yer verilmemiştir.

Ayak taşı, kırıktır.

Kitabe Metni:

- Hüve'l-Hallâku'l Bâkî

- ey birader geçme burdan serseri

- bir dua et mesrur eyle sen bizi (?)

- bir gün olur sen de gelün buraya

- elde varını terk ed… (?) beni

- hayr amelden gayrı nesne yaramaz

- kıl tefekkür dinle pend-i ömrünü

- el-Fatiha

- 21 N sene 1295

Katalog No: 28

Recep isimli bir kişiye ait olan çerçeveli mezar, H. 8 Şaban 1295 / M. 7 Ağustos 1878 tarihlidir.

İçbükey kemerlerden oluşan bir tepelikle sonlanan 153x40-44x12 cm ölçülerindeki baş taşının sülüs 10 satırlık metin bölümü, zemin oyma tekniğinde hazırlanmış ve satırlar arasında şeritlere yer verilmemiştir (17. Fotoğraf).

135x44x10 cm ölçülerindeki ayak taşı, üçgen tepelikle sonlanmaktadır.

Kitabe Metni:

- Hüve'l-Hallâku'l Bâkî

- Hak rızâsın eylerim dâim taleb

- ettiğim budur her bir rûz-ı şeb

- nâr-ı firkat teşnesiyim yâ ilâh

- bu makamda hiç

- su var mıdır aceb

- dedi Rabbim havz-ı kevser bundadır

- çok su sizi

- suvarır nehrin Receb

- el-Fatiha 8 Ş sene 1295

KAYNAKÇA

ARIK, Remzi Oğuz (1956), *Ankara-Konya-Eskişehir, Yazılıkaya Gezileri,* (Haz. Tahsin Özgüç), Ankara.

ARSLAN, Aslı Sağıroğlu (2005), *Kayseri Zamantı Irmağı Çevresindeki Bezemeli Mezar Taşları*, Kayseri.

ARSLAN, Ayşegül. *Edirne Üç Şerefeli Cami Haziresi Mezar Taşları*. Ankara. 2007 (G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

AŞIKPAŞA (1985)*, Âşıkpaşaoğlu Tarihi*, (Haz. A. Nihal Atsız), Ankara.

BACQUE-GRAMMON, Jean-Louis – Vatin, Nicolas – Laqueur, Hnas-Peter (1990), "Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler", *Erdem*, 6, 16, Ankara, 210-214.

BACQUE-GRAMMONT, Jean-Louis (1996), "Osmanlı Mezarlıklarının İncelenmesi: Yöntemler ve Geleceğe Dönük Düşünceler", *İslâm Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri I*, (Ed. Jean-Louis Bacque-Grammont) Ankara, 135-157.

BİÇİCİ, H. Kamil (2012), "Osmanlı Dönemi Ortakent Başlıklı Mezar Taşları", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7/4, Fall 2012, Ankara, 1063-1105.

ÇAKAR, Gülşen (2007), *Bursa Emir Sultan Mezarlığı'ndaki 18. Ve 19. Yüzyıl Mezar Taşları*, Ankara, (G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÇAL, Halit – Ataoğuz Çal, Özlem (2008), *Kastamonu Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Hazirelerindeki Mezar Taşları*, Ankara.

ÇAL, Halit (2007), "Göynük (Bolu) Şehri Mezar Taşları", *Vakıflar Dergisi*, 30. Sayı, Ankara, 307-395.

ÇAL, Halit. "İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezartaşlarında Başlıklar". *Tarihi Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüpsultan Sempozyumu Tebliğler (28-30 Mayıs 1999)*. İstanbul. 2000. 226-241.

ÇAL, Halit-İltar, Gazanfer (2011), *Giresun İli Mezar Taşları*, Ankara.

ÇETİNASLAN, Mustafa (2013), "İnegöl Kavaklaraltı Mezarlığındaki Muhacirlere Ait Mezar Taşları", *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 6, 2013, 158-197.

ÇORUHLU, Yaşar., "Orta Asya'dan Anadolu'ya Çatma lahit veya Taş Sandukalarda Görülen Hançer-Bıçak Tasvirlerinin Sembolizmi", *1. Eyüp Sultan Sempozyumu –Tebliğler*, İstanbul, 1997. 60-70.

ÇULPAN, Cevdet (1961), *Serviler*, Cilt: I-II, İstanbul.

DEMİRCİOĞLU, Halil – İnalcık, Halil (1947), "Tarih Enstitüsünün Orta Anadolu Gezisi", *AÜDTCFD*.,V, Ankara.

DOĞAN, Burcu (2009), *Edirne Gazi Mihal Camisi Haziresi'ndeki Mezar Taşları*, Edirne, (Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KARA, Hacer-Danışık, Şerife (2005), *Konya Mezarlıkları ve Mezar Taşları*, Konya.

KONYALI, İbrahim Hakkı (1991), *Abideleri ve Kitabeleriyle Beyşehir Tarihi*, (Haz. Ahmet Savran), Erzurum.

LAQUEUR, Hans-Peter (1996), "Mezartaşları Başlıkları Tasnifi Hakkında Bazı Mülahazalar", *İslâm Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri I*, (Ed. Jean-Louis Bacque-Grammont) Ankara, 159-163.

LAQUEUR, Hans-Peter (1997), *Hüve'l-Baki, İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları*, Çev. Selahattin Dilidüzgün. İstanbul.

MEHMET Neşri (1995), *Kitab-ı Cihannümâ*,II, (Yay. Faik Reşit Unat, Mehmet A. Köymen), Ankara.

MUŞMAL, Hüseyin (2005), *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Beyşehir ve Çevresinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı (1790-1864)*, Konya (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensititüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi).

NAUMANN, Rudolf (1998), *Eski Anadolu Mimarlığı*, Ankara.

SEKENDİZ, Serap (1998), *Yenikapı Mevlevihanesi Mezartaşlarına Sanatsal Eleştiri Açısından Bir Bakış*, Ankara, (G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

SEVİNÇ, Bayram, "Yiğit ve Silahlı Adam Diyalektiğinde Kılıç İmgesi", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/6, Spring 2013, Ankara, 619-639.

TİBET, Aksel-Işın, Ekrem-Yelkenci, Dilek (1996), "Stelae Turcicae VIII Yenikapı Mevlevihanesi Haziresi", *İslâm Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri I*, (Ed. Jean-Louis Bacque-Grammont) Ankara, 223-281.

TOTAYSALGIR, Gaffar (1935), *Eti Tapınaklarından Gargara İkizin Eti Tapınağı*, Konya.

TURAN, Osman (1933), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1988), *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara.

YİNANÇ, Mükrimin Halil (1944), *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, İstanbul.

GÖRSELLER

1. Fotoğraf: Fasıllar Köyü Mezarlığı genel görünüşü.

2. Fotoğraf: Fasıllar Köyü Mezarlığı genel görünüşü.

3. Fotoğraf: Fasıllar Köyü Mezarlığı genel görünüşü.

4. Fotoğraf: Konyalı Hacı Nuh'a ait mezarın görünüşü (1).

5. Fotoğraf: Ahmed Ağa zade Hüseyin Ağa'nın baş taşı (3).

6. Fotoğraf: Hamdi Ağa'nın kızı Zahide'nin taşı (5).

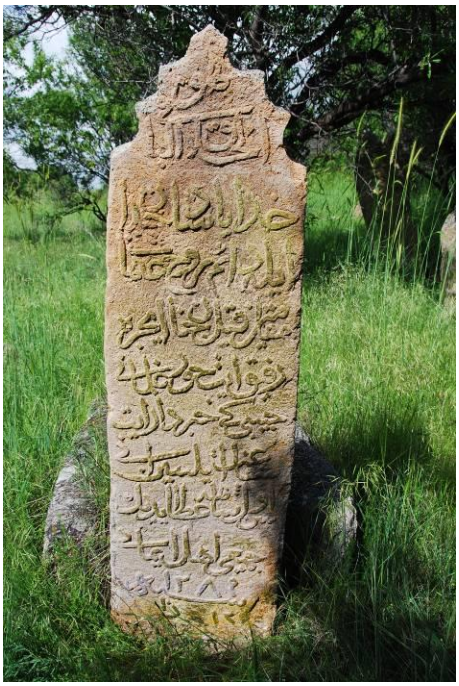

7. Fotoğraf: Osman isimli kişinin baş taşı (8).

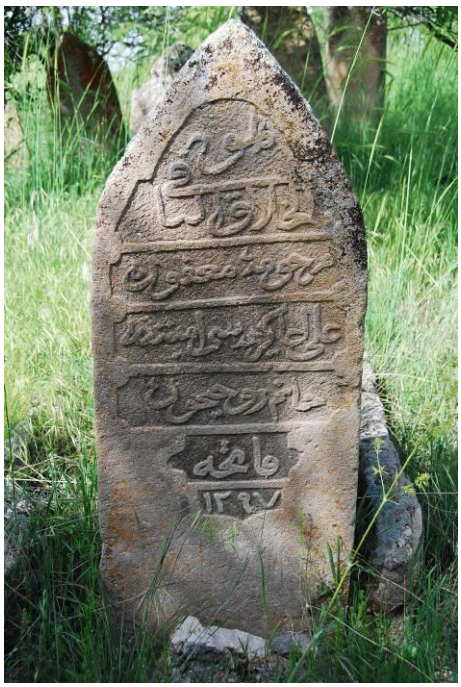

8. Fotoğraf: Emişe Hanım'ın baş taşı (10).

9. Fotoğraf: Hafız Numan Efendi'nin baş taşı (13).

10. Fotoğraf: Hatice Ümmühan'ın ayak taşının arka yüzü (14).

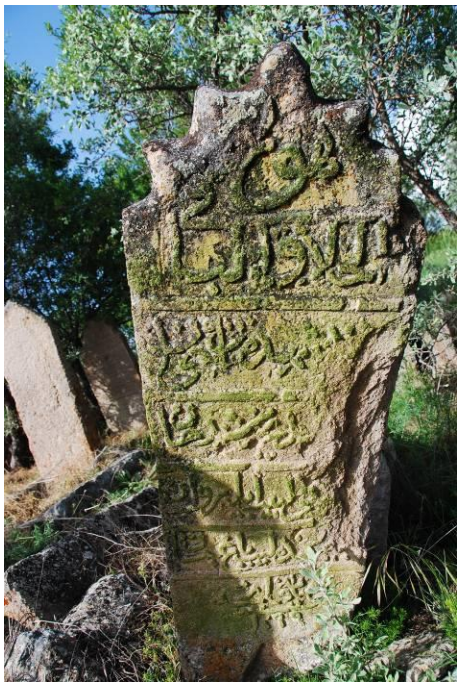

11. Fotoğraf: 1852-53 tarihli metin bölümü kırık baş taşı (15)

12. Fotoğraf: Üzerinde kılıç motifinin işlendiği ayak taşı (15).

13. Fotoğraf: Lokman Ağa'nın mezar taşları (20).

14. Fotoğraf: Ahmed Ağa'nın baş taşı (22).

15. Fotoğraf: Ömer Ağa'nın baş taşı (24).

16. Fotoğraf: Mahmud Efendi'nin baş taşı (25).

17. Fotoğraf: Recep isimli kişiye ait baş taşı (28).